

Бондарчук Т. А.,

завідувач науково-методичного відділу бібліотеки
Житомирського державного університету імені Івана Франка

ВІРТУАЛЬНИЙ СВІТ БІБЛІОТЕК

У статті на прикладі бібліотеки ЖДУ ім. І. Франка проаналізовано сайт бібліотеки. Подано основні значення та розглянуто нові можливості бібліотек у сучасному віртуальному світі.

***Ключові слова:** веб-сайт, віддалений користувач, віртуальна довідкова служба, електронний каталог.*

Наразі, коли комп'ютерні технології заволоділи світом, бібліотекар повинен вміти користуватися комп'ютером не на рівні користувача-початківця, а щоденно доводити свій професіоналізм. Стереотип: «бібліотека – це тільки книжки, а бібліотекар – обов'язково «сіра мишка» в окулярах» відходить у небуття. Сучасний бібліотекар – це і режисер, і актор, і психолог, і програміст, і дизайнер.

Бібліотека ЖДУ ім. І. Франка – навчальний, науковий, інформаційний і культурно-просвітницький структурний підрозділ університету, основне завдання якого – забезпечення повного, високоякісного й оперативного бібліотечно-бібліографічного та інформаційного обслуговування користувачів.

У 2010 році у бібліотеці з'явився власний сайт, дизайн якого розробляли самі бібліотекарі. Сайт, або веб-сайт (від англ. website, місце, майданчик в інтернеті, укр. іменка) – сукупність веб-сторінок, доступних у мережі Інтернет, які об'єднані як за змістом, так і за навігацією [1]. За досить короткий період стало зрозуміло, що кожен крок, кожне дійство, що відбувається в бібліотеці, мають бути висвітлені на сайті і доступні для віддаленого користувача.

У сучасному розумінні віддалений користувач – це користувач, який має доступ до обчислювальної системи за допомогою віддаленого терміналу [2]. Саме тому сайт бібліотеки є одним із інструментів, що дозволяє ефективно обслуговувати віддалених користувачів.

Головна сторінка сайту є найбільш насиченою і містить:

- коротку інформацію про бібліотеку;
- анонси подій, що відбуваються в бібліотеці;

- інформацію відділу комплектування;
- електронний каталог;
- активні посилання на електронну бібліотеку університету;
- активні посилання на Зведену базу даних дисертацій ДНПБ імені В. О. Сухомлинського;
- інноваційні сервіси бібліотеки: «Запитай бібліотекаря», «Онлайн замовлення» та «Скринька відгуків».

На головній сторінці сайту щомісяця оновлюється опитувальник, отримані відповіді дають змогу корегувати діяльність бібліотеки. Як видно з наведеного прикладу, трохи більше половини (51,06%) з тих, що проголосували, користуються ресурсами бібліотеки у віддаленому режимі, щоби привабити інших (48,94%), необхідно було впровадити нові сервіси для користувачів.

Приклад 1

**Чи користуєтеся ви електронними ресурсами бібліотеки
ЖДУ ім. І. Франка у віддаленому режимі?**

Так		51,06%
Не завжди		38,3%
Ні		10,64%

Всього проголосували 47

Саме тому для задоволення потреб користувачів було запроваджено віртуальну довідкову службу «Запитай бібліотекаря», яка дає повні відповіді на разові запити користувачів. Сервіс віртуальна довідкова служба (ВДС) «Запитай бібліотекаря» – онлайн-ова служба, що виконує разові запити віртуальних користувачів, пов'язані з пошуком різного спектру інформації [3]. Служба є досить актуальною і має за мету розкриття, популяризацію книжкових фондів та діяльності бібліотеки для віддалених користувачів. Архів виконаних довідок дає можливість спостерігати за активністю читачів і якістю підбраного матеріалу.

Сервіс «Онлайн-замовлення» є надзвичайно зручним, оскільки сприяє економії часу, не потрібно стояти в черзі і чекати, коли підберуть необхідну літературу. Замовити книги можна з домашнього комп'ютера, а при відвідуванні бібліотеки одразу забирати підібраний матеріал.

За допомогою опитувальника було з'ясовано, наскільки відповідає наповнення сайту потребам користувачів. Але позитивні відповіді не зупинили роботу із удосконалення і змістового наповнення сайту. Як видно з прикладів 2 та 3, більшість користувачів задовольняє свої інформаційні потреби за допомогою вміщеної інформації.

Чи задоволені ви сайтом бібліотеки?

Так		73,13%
Ні		14,93%
Частково		8,96%
Важко відповісти		2,99%

Всього проголосували 67

Чи задовольняє наповнення сайту бібліотеки ваші інформаційні потреби?

так		88,64%
не повністю		9,09%
ні		2,27%

Всього проголосували 44

Сайт містить декілька розділів: «Про бібліотеку», «Проекти», «Ресурси», «Події», «Бібліографічні посібники», «Навчально-методичний комплекс», і за допомогою опитувальника було з'ясовано, який з них користується найбільшою популярністю, отже, містить найповнішу інформацію.

Що вам цікаве на сайті нашої бібліотеки?

Розділ «Бібліографічні посібники»		54,55%
Розділ «Ресурси»		18,18%
Розділ «Події»		12,12%
Мені байдуже		9,09%
Розділ «Структура»		6,06%
Розділ «Про бібліотеку»		0%

Всього проголосували 33

Як видно з прикладу, більшість користувачів переглядає розділ «Бібліографічні посібники», який вміщує бібліографічні списки і покажчики, створені бібліотекарями на основі фондів бібліотеки університету. Бібліографічний посібник – це перелік бібліографічних

записів, відомостей про книгу або статтю з газети, журналу, збірника, упорядкованих та об'єднаних за визначеним принципом [4]. Тому станом на 01 жовтня 2015 року розділ вміщує близько 90 рекомендаційних списків літератури та понад 10 бібліографічних покажчиків. Бібліотека також пропонує свої послуги на складання списків до навчально-методичних комплексів навчальних дисциплін, що дає змогу розкриття власного фонду для студентів та викладачів.

Але, як видно з прикладів 5 та 6, значна кількість опитаних користуються послугами електронного каталогу, отже, його якісне наповнення – одне з найважливіших завдань. Електронний каталог – машиночитаний бібліотечний каталог, що працює в реальному часі та доступний читачам [5].

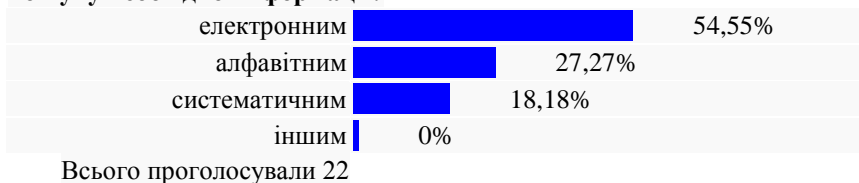
Приклад 5

Яку інформацію з сайту бібліотеки Ви використовуєте?

Приклад 6

Яким каталогом бібліотеки Ви найчастіше користуєтесь для пошуку необхідної інформації?

Електронний каталог містить декілька баз даних:

- букіністичний каталог;
- каталог дисертацій;
- каталог авторефератів;
- каталог Брехтівської бібліотеки ім. Вольфганга Йєске;
- Волинь – Житомирщина.

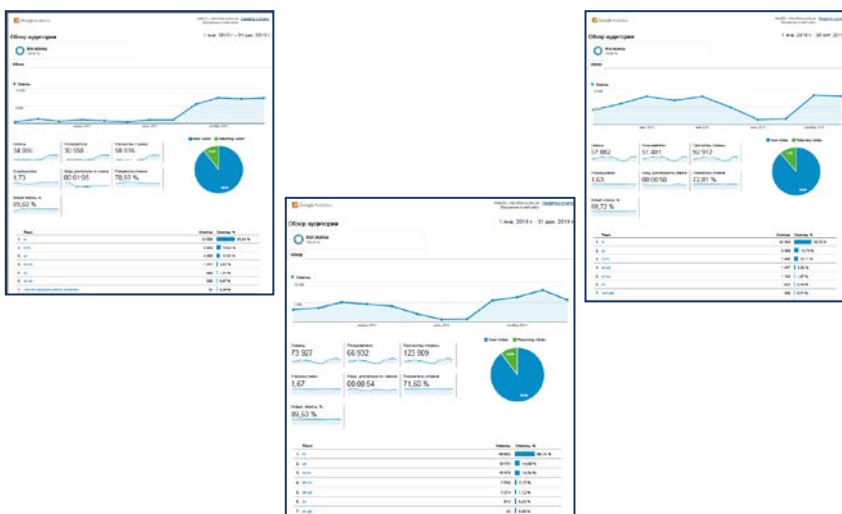
Кожна база даних має свою родзинку: «Букіністичний каталог» містить не тільки опис видання, але й опис фізичного стану конкретного джерела; у «Каталозі дисертацій» повністю розкрито зміст роботи і бібліотекарем сформовано анотацію, яка вміщує мету, предмет, об'єкт дослідження; «Каталог авторефератів» містить анотацію, сформовану автором, та ключові слова; «Каталог Брехтівської бібліотеки ім. Вольфганга Йєске» – описи видань німецькою мовою і літературний переклад назв творів; «Волинь – Житомирщина» – це каталог, який містить повний текст статей у PDF-форматі.

Звернень до електронного каталогу, як видно за допомогою статистики Google Analytics (встановлено на початку 2013 року), стає з кожним роком все більше, отже, робота ведеться у правильному напрямку і збавляти оберти просто неможливо. Google Analytics – зручний і багатофункціональний сервіс для аналізу інтернет-сайтів, дозволяє веб-майстрам перевірити стан індексування та оптимізувати видимість своїх веб-сайтів [7].

Таблиця 1

Звітний період	Кількість користувачів	Кількість сеансів
2013	30550	34086
2014	66932	73927
01.11.2015	51481	57082

Приклад 7

Ваші враження від роботи з електронним каталогом бібліотеки

картковий каталог є повнішим		54,72%
знайшов всю інформацію		26,42%
знайшов, хоча не міг зрозуміти		11,32%
лише ознайомився з каталогом		7,55%
не знайшов, так як не зрозумів		0%
не знайшов, так як немає		0%
Всього проголосували 53		

Як видно з прикладу 8, користувачі вважають картковий каталог більш наповненим, та це і не дивно, адже в ньому вміщено матеріали з 1967 року, а це майже 50 років. Електронний каталог діє в бібліотеці з 2010 року, поповнюється матеріалами щоденно, і на 01 жовтня 2015 року містить понад 68 тис. записів, це – бібліографічні описи книг, журналів, газет та аналітичних статей з періодичних видань, що передплачує бібліотека.

Інформація відділу комплектування містить матеріал щодо акції «Подаруй бібліотеці книгу» та яскраві презентації подарованої літератури, інформацію для завідувачів кафедр про замовлення літератури з активними посиланнями на видавництва, а також списки та презентації нових надходжень до бібліотеки.

Блок новин оновлюється щоденно і має активні посилання в розділ «Події», де матеріал проілюстровано фотографіями з проведених заходів: оглядів, практичних занять, літературних вечорів, виставок тощо. Також у розділі створено архів новин, де зберігаються всі новини, які були у свій час висвітлені на сайті. Рубрика «Публікація про бібліотеку» містить матеріали про бібліотеку, написані і бібліотекарями, і кореспондентами-професіоналами.

Бібліотека активно впроваджує проектну діяльність. Проект – це певне завдання з визначеними вихідними даними й встановленими результатами (цілями), що обумовлюють спосіб його вирішення [6]. Розглянемо деякі з них.

«Основи наукових досліджень» – спільний проект з ННІ іноземної філології – має на меті пропагування роботи бібліотеки в цілому, пошук інформації у традиційних та електронному каталогах, систематичній

картотеці статей і на сайті університету, серед наукових робіт та періодичних видань. Проект триває протягом 4 років і, як наслідок, бібліотека має позитивні відгуки від кожного учасника.

«Радимо прочитати» – метою є пропагування фондів бібліотеки, зацікавлення читачів книжками-родзинками.

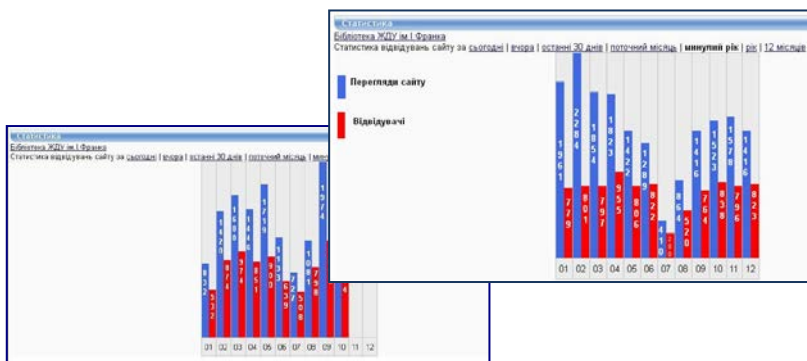
«Крок назустріч» – проект-співпраця з кафедрами та деканатами – мета: інформування викладачів щодо пропозицій і можливостей бібліотеки.

Розділ «Ресурси» містить інформацію про роботу з електронним й картковими каталогами бібліотеки, списки назв дипломних робіт, що зберігаються в науковому читальному залі та яскраві віртуальні презентації книг, яких наразі вже понад 50.

Навчально-методичний комплекс навчальних дисциплін – представлений робочими та навчальними програмами.

Звернення до сайту можна спостерігати за допомогою лічильника APServer, що дає змогу отримувати оперативну статистику відвідувань сайту та можливість визначити, які сторінки є найбільш цікавими [8].

Приклад 9

Таблиця 2

Звітний період	Кількість користувачів
2014	8981
на 01.11.2015	8173

Отже, мати інформацію про свою організацію в мережі Інтернет не тільки модно, а й корисно. Це дає можливість віддаленим користувачам бути обізнаними щодо діяльності бібліотеки та перспектив розвитку бібліотеки у віртуальному світі.

Список використаних джерел

1. Веб-сайт [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільн. енцикл. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/веб-сайт>. – Назва з екрану. – Перевірено: 10.11.2015.
2. Віддалений користувач [Електронний ресурс] // Словопедія. – Режим доступу: <http://slovopedia.org.ua/38/53394/378124.html>. – Назва з екрану. – Перевірено: 10.11.2015.
3. Віртуальна довідкова служба бібліотеки ЖДУ ім. І. Франка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://library.zu.edu.ua/VDS.html>. – Назва з екрану. – Перевірено: 10.11.2015.
4. Бібліографічний посібник : види [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільн. енцикл. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Бібліографічний_посібник_види. – Назва з екрану. – Перевірено: 10.11.2015.
5. Електронний каталог [Електронний ресурс] // Вікіпедія: вільн. енцикл. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Електронний_каталог. – Назва з екрану. – Перевірено: 10.11.2015.
6. Управління проектами. Поняття та класифікація проектів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://library.if.ua/book/66/4897.html>. – Назва з екрану. – Перевірено: 10.11.2015.
7. GoogleAnalytics [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільн. енцикл. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Google_Analytics. – Назва з екрану. – Перевірено: 10.11.2015.
8. APServer [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.apserver.org.ua/>. – Назва з екрану. – Перевірено: 10.11.2015.

Стаття надійшла до редакції 18.11.2015.

Бондарчук Т. А.

Бібліотека

Житомирского государственного университета имени Ивана Франко

Виртуальный мир библиотек

В статье на примере библиотеки ЖДУ им. И. Франко проанализирован сайт библиотеки. Поданы основные значения и рассмотрены новые возможности библиотек в современном виртуальном мире.

***Ключевые слова:** веб-сайт, отдаленный пользователь, виртуальная справочная служба, электронный каталог.*

Bondarchuk T.

Library,

Zhytomyr Ivan Franko State University

Virtual world of libraries

In the article a library website is analysed at the example of the library of Ivan Franko State University of Zhytomyr. Basic values are given and new possibilities of libraries in the modern virtual world are considered.

***Keywords:** website, remote user, virtual information service, e-catalog.*